

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

**«Προστασία έργων τέχνης και συλλεκτικών αντικειμένων -
Καταπολέμηση της κατασκευής και διακίνησης πλαστών έργων τέχνης
και συλλεκτικών αντικειμένων και της φθοράς έργων τέχνης
και συλλεκτικών αντικειμένων - Ποινικές διατάξεις - Σύσταση
Μητρώου Ορκωτών Πραγματογνωμόνων - Λοιπές διατάξεις
Υπουργείου Πολιτισμού»**

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως το επεξεργάστηκε η αρμόδια Διαιτητική Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων, θεσπίζει ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση της κατασκευής και της διακίνησης πλαστών έργων τέχνης και συλλεκτικών αντικειμένων, και διατάξεις για την αντιμετώπιση ειδικών ζητημάτων που έχουν ανακύψει σε εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου Πολιτισμού, με σκοπό την καλύτερη, ορθολογικότερη και αποδοτικότερη άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Διαρθρώνεται σε τρία Μέρη (Α΄, Β΄ και Γ΄) και αποτελείται από 18 άρθρα.

Το Μέρος Α΄ διαιρείται σε έξι κεφάλαια (Α΄ - ΣΤ΄).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α΄, υπό τον τίτλο «Γενικές Διατάξεις», ορίζονται ο σκοπός, το αντικείμενο και ορισμοί (άρθρα 1 και 2). Όπως αναφέρεται στην Αιτιολογική Έκθεση, εν προκειμένω επιδιώκεται η «[ά]μεση αντιμετώπιση του ευρέος φάσματος της κατασκευής και [της] διακίνησης πλαστών έργων τέχνης και συλλεκτικών αντικειμένων, καθώς και [η] προστασία των θυμάτων και της αγοράς», όπως επίσης η «[κ]αταπολέμηση της φθοράς των έργων τέχνης και των συλλεκτικών αντικειμένων στους κοινόχρηστους δημόσιους και δημοτικούς χώρους και μουσεία, φαινόμενα που, αμφότερα, παρατηρούνται ήδη στην Ελλάδα», προκειμένου, μακροπρόθεσμα, να απο-

2

φευχθεί η νόθευση των δεδομένων στον χώρο της τέχνης και να αυξηθεί η εμπιστοσύνη στην αγορά έργων τέχνης, καθώς επίσης να διατηρηθεί η πολιτιστική κληρονομιά και να διαφυλαχθεί η εμπιστοσύνη του κοινού στην ασφάλεια των πολιτιστικών χώρων, προκειμένου να εκτίθενται σε αυτούς τα έργα τέχνης με ασφάλεια (βλ. σελ. 16-17, και 22-23 της Αιτιολογικής Έκθεσης). Συναφώς θεσπίζονται οι ορισμοί του «έργου τέχνης» και του «συλλεκτικού αντικειμένου» για την εφαρμογή του Μέρους Α' (άρθρο 3).

Το Κεφάλαιο Β', υπό τον τίτλο «Καταπολέμηση της κατασκευής και της διακίνησης έργων τέχνης και συλλεκτικών αντικειμένων με σκοπό παραπλάνησης – ποινικές διατάξεις», περιλαμβάνει δύο άρθρα. Με το άρθρο 4 ποινικοποιείται η κατασκευή, παραποίηση, έκθεση, διακίνηση, διάθεση, μεταβίβαση και κατοχή έργου τέχνης ή συλλεκτικού αντικειμένου με σκοπό παραπλάνησης, ενώ με το άρθρο 5 ρυθμίζεται η δήμευση, απόδοση και καταστροφής τέτοιων έργων τέχνης ή συλλεκτικών αντικειμένων.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ', υπό τον τίτλο «Αυτοτελές Τμήμα Έργων Τέχνης του Υπουργείου Πολιτισμού», συνιστάται στο Υπουργείο Πολιτισμού αυτοτελές Τμήμα Έργων Τέχνης, υπαγόμενο στη Γενική Διεύθυνση Σύγχρονου Πολιτισμού (άρθρο 6).

Με τις ρυθμίσεις του Κεφαλαίου Δ', υπό τον τίτλο «Μητρώο Ορκωτών Πραγματογνωμόνων Έργων Τέχνης και Συλλεκτικών Αντικειμένων», εισάγονται διατάξεις που αφορούν τη δημιουργία Μητρώου Ορκωτών Πραγματογνωμόνων έργων τέχνης και συλλεκτικών αντικειμένων (εφεξής: Μ.Ο.Π.), το οποίο θα τηρείται στο ως άνω Τμήμα Έργων Τέχνης. Στο εν λόγω Μητρώο θα εγγράφονται πρόσωπα με ορισμένα προσόντα (πτυχίο ή μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Ε.Ι.) στην Ιστορία της Τέχνης, ή πτυχίο ή μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. στη Συντήρηση Έργων Τέχνης, της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, αρμοδίως αναγνωρισμένα, και, κατ' ελάχιστον, δεκαετής αποδεδειγμένη επαγγελματική εμπειρία στη διαχείριση, επιμέλεια, συντήρηση, αποκατάσταση, τεκμηρίωση, εκτίμηση ή έκθεση έργων τέχνης και συλλογών) (άρθρο 7). Απαγορεύεται η εγγραφή προσώπων με ορισμένα κωλύματα διορισμού σε θέση δημόσιου υπαλλήλου, κατά τα άρθρα 5 και 7 έως 9 του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 3528/2007), καθώς και καταδίκη για παράβαση της νομοθεσίας περί προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς ή του παρόντος νόμου, ή για ψευδή κατάθεση, ψευδή πραγματογνωμοσύνη ή διερμηνεία, αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος) (άρθρο 8). Περαιτέρω, η εγγραφή στο Μ.Ο.Π. θα γίνεται μετά από την επιτυχή συμμετοχή σε εξετάσεις, οι οποίες θα διενεργούνται από πενταμελή επιτροπή, αποτελούμενη από ιστορικούς της τέχνης

και συντηρητές, υπηρετούντες στην Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου, στο Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (Ε.Μ.Σ.Τ.) και στον Μητροπολιτικό Οργανισμό Μουσείων Εικαστικών Τεχνών Θεσσαλονίκης - MOMUS, ή αφυπηρετήσαντες από αυτά, με δεκαετή τουλάχιστον προϋπηρεσία ή θέση ευθύνης. Μπορεί να αποτελείται, επίσης, από ιστορικούς της τέχνης με δωδεκαετή, τουλάχιστον, εμπειρία στην επιμέλεια εκθέσεων ή τη διαχείριση συλλογών. Οι επιτυχόντες θα παρακολουθούν δωρεάν τρίμηνο πρόγραμμα επιμόρφωσης, μετά την ολοκλήρωση του οποίου θα εκδίδεται σχετική απόφαση εγγραφής τους στο Μ.Ο.Π. (άρθρο 9). Παράλληλα, προβλέπεται η έκδοση Κώδικα Δεοντολογίας για την εξειδίκευση των υποχρεώσεων των πραγματογνωμόνων όσον αφορά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Οι πραγματογνώμονες θα υποχρεούνται, επιπλέον, να παρακολουθούν προγράμματα επιμόρφωσης που θα διοργανώνει το Υπουργείο Πολιτισμού επί θεμάτων του αντικείμενου της εργασίας τους, το οποίο συνίσταται, κατά βάση, στη σύνταξη εκθέσεων πραγματογνωμοσύνης όσον αφορά τη γνησιότητα έργων τέχνης και συλλεκτικών αντικειμένων κατόπιν αίτησης ή εντολής διοικητικής, δικαστικής ή εισαγγελικής αρχής, ή κατόπιν αίτησης ιδιωτών (άρθρο 10 και άρθρο 7 παρ. 1).

Το Κεφάλαιο Ε΄, υπό τον τίτλο «Καταπολέμηση της Φθοράς Έργων Τέχνης και Συλλεκτικών Αντικειμένων – Ποινική Διάταξη», αφορά στην καταπολέμηση της φθοράς έργων τέχνης και συλλεκτικών αντικειμένων. Ειδικότερα, με το άρθρο 11 προστίθεται νέο άρθρο στον Ποινικό Κώδικα, υπ' αριθμ. 378 Α, σχετικά με τη φθορά έργων τέχνης και συλλεκτικών αντικειμένων.

Το Μέρος Α΄ ολοκληρώνεται με το Κεφάλαιο ΣΤ΄, υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές Διατάξεις», το οποίο περιλαμβάνει εξουσιοδοτικές διατάξεις επί των Κεφαλαίων Β΄ και Δ΄. Οι εξουσιοδοτικές διατάξεις αφορούν, αφενός, στην εξειδίκευση της διαδικασίας απόδοσης έργων τέχνης ή συλλεκτικών αντικειμένων που έχουν δημευθεί ή αποδίδονται στους δημιουργούς ή τους κληρονόμους τους, όπως και της καταχώρισής τους σε σχετικό Μητρώο, ή της καταστροφής τους, μετά από σχετική δικαστική απόφαση, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 4 του νομοσχεδίου (άρθρο 12). Αφετέρου, στην εξειδίκευση της καταχώρισης δεδομένων στο Μ.Ο.Π., τον τρόπο πρόσκλησης για εγγραφή στο Μ.Ο.Π., την εξεταστέα ύλη, τον τρόπο εξέτασης και βαθμολόγησης στις εξετάσεις εγγραφής στο Μ.Ο.Π., και κάθε συναφές ζήτημα, τη διενέργεια των επιμορφωτικών προγραμμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού και την έκδοση του Κώδικα Δεοντολογίας των Πραγματογνωμόνων (άρθρο 13).

Το Μέρος Β΄ διαιρείται σε δύο Κεφάλαια (Α΄ και Β΄).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α΄, υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις για τους Ι-

στορικής Σημασίας Κινηματογράφους και του Εποπτευόμενους Φορείς του Υπουργείου Πολιτισμού», θεσπίζονται ρυθμίσεις για τους ιστορικής σημασίας κινηματογράφους (άρθρο 14), με σκοπό την προστασία τους ως πολιτιστικών αγαθών. Επίσης, θεσπίζονται ρυθμίσεις που αφορούν στη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών (άρθρο 15), με σκοπό τον αποτελεσματικότερο τρόπο λειτουργίας, λήψης αποφάσεων και διαχείρισης του Κέντρου. Περαιτέρω, προτείνεται να γίνεται η επιλογή των προέδρων, προέδρων των Διοικητικών Συμβουλίων, αντιπροέδρων και διευθυνόντων ή εντεταλμένων συμβούλων των ν.π.δ.δ. και ν.π.ι.δ. που έχουν συσταθεί και εποπτεύονται από τον Υπουργό Πολιτισμού βάσει ειδικών διατάξεων, κατ' εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής του Μέρους Α' του ν. 5062/2023, από ειδική επιτροπή αξιολόγησης, συγκροτούμενη με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, σύμφωνα με το παρόν. Η θέσπιση ειδικής διαδικασίας αιτιολογείται υπό το σκεπτικό ότι «(...) μετά την ψήφιση του ν. 5062/2023 η πλήρωση των θέσεων διοίκησης των φορέων καθίσταται ιδιαίτερα δυσχερής, δεδομένου ότι, αφενός, δεν δύναται να συνεκτιμηθεί η ειδικότερη εμπειρία των υποψηφίων στο αντικείμενο του φορέα, αφετέρου οι υποψήφιοι πρέπει να αποτελούν πρόσωπα εγνωσμένου κύρους στο χώρο του πολιτισμού. Ενόψει των ανωτέρω και δεδομένης της ιδιαίτερης φύσης και αποστολής των ν.π.δ.δ. και ν.π.ι.δ. τα οποία εποπτεύονται από το Υπουργείο Πολιτισμού, κρίνεται σκόπιμη η εξαίρεση αυτών από το πεδίο εφαρμογής του Μέρους Α' του ν. 5062/2023 καθώς και η πρόβλεψη ειδικής διαδικασίας επιλογής των οργάνων διοίκησής τους, η οποία διασφαλίζει πάντως επίσης την αντικειμενική αξιολόγηση των υποψηφιοτήτων» (βλ. σελ. 27 της Αιτιολογικής Έκθεσης). Τέλος, προτείνεται τροποποίηση διάταξης που αφορά στη σύνθεση των Τοπικών Συμβουλίων Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού, με την προσθήκη της ειδικότητας του πολιτικού μηχανικού, μαζί με αυτής του αρχιτέκτονα, ως προς τους υπαλλήλους του Υπουργείου Πολιτισμού που συμμετέχουν (άρθρο 17).

Το Μέρος Β' ολοκληρώνεται με το Κεφάλαιο Β', υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές Διατάξεις», που περιλαμβάνει εξουσιοδοτικές διατάξεις για την εφαρμογή του Κεφαλαίου Α' (άρθρο 18).

Τέλος, το Μέρος Γ' ορίζει την έναρξη ισχύος του νόμου (άρθρο 19).

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 4

Στο άρθρο 4 εισάγεται νέα ποινική διάταξη, στην παράγραφο 1 της οποίας προβλέπεται ότι: «Όποιος, με σκοπό παραπλάνησης ως προς την ταυτότητα του δημιουργού του, την προέλευσή του, τη χρονολόγησή του, τη φύση του

ή τη σύνθεσή του, κατασκευάζει, παραποιεί, εκθέτει, διακινεί, διαθέτει, μεταβιβάζει, κατέχει ή δέχεται στην κατοχή του με οποιονδήποτε τρόπο έργο τέχνης ή συλλεκτικό αντικείμενο, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών και χρηματική ποινή τουλάχιστον πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ».

Επισημαίνεται ότι, εν προκειμένω προβλέπεται ενιαίο πλαίσιο ποινής τόσο για την κατοχή έργου τέχνης ή συλλεκτικού αντικειμένου με σκοπό παραπλάνησης ως προς την ταυτότητα του δημιουργού του, την προέλευσή του, τη χρονολόγησή του, τη φύση του ή τη σύνθεσή του, όσο και για την παραποίηση, διακίνηση, διάθεση, μεταβίβαση, έκθεση έργου τέχνης ή συλλεκτικού αντικειμένου με τον ίδιο σκοπό. Μόνη η κατοχή έργου τέχνης ή συλλεκτικού αντικειμένου με σκοπό παραπλάνησης συνιστά ένα χρονικά πρότερο στάδιο προσβολής του οικείου έννομου αγαθού σε σχέση με την διακίνηση, διάθεση και μεταβίβαση.

2. Επί του άρθρου 6

Ορίζεται ότι «[σ]το Υπουργείο Πολιτισμού συστήνεται Αυτοτελές Τμήμα Έργων Τέχνης, που υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Σύγχρονου Πολιτισμού».

Όπως αναφέρεται στο σχετικό αιτιολογικό μέρος της ρύθμισης, «[ο]ι αρμοδιότητες και η στελέχωση του εν λόγω τμήματος θα προβλεφθούν με προεδρικό διάταγμα, σύμφωνα με το άρθρο 20 του ν. 4622/2019 (Α' 133) και με ανάλογη τροποποίηση του π.δ. 4/2018 (Α' 7), περί οργανισμού του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού» (σελ. 27 της Αιτιολογικής Έκθεσης). Για λόγους σαφήνειας και πληρότητας, χρήσιμη θα ήταν σχετική παραπομπή του αναφερόμενου νομοθετικού πλαισίου και εν προκειμένω.

3. Επί του άρθρου 9

Κατά την παρ. 2 του άρθρου, «[ο]ι εξετάσεις για την εγγραφή στο Μ.Ο.Π. διενεργούνται από πενταμελή επιτροπή, που συγκροτείται από τον Υπουργό Πολιτισμού και αποτελείται από: α) τρεις (3) Ιστορικούς Τέχνης και β) δύο (2) Συντηρητές. Τα πρόσωπα των περ. α) και β) υπηρετούν ή έχουν αφυπηρετήσει από τα νομικά πρόσωπα με τις επωνυμίες «Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου», «Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (Ε.Μ.Σ.Τ.)» και «Μητροπολιτικός Οργανισμός Μουσείων Εικαστικών Τεχνών Θεσσαλονίκης - MOMUS» και διαθέτουν τουλάχιστον δεκαετή προϋπηρεσία ή κατέχουν θέση ευθύνης στους φορείς αυτούς ή είναι ιστορικοί τέχνης με τουλάχιστον δωδεκαετή εμπειρία στην επιμέλεια εκθέσεων ή στη διαχείριση συλλογών (...)

Για λόγους εφαρμογής της διάταξης, θα ήταν χρήσιμο να διευκρινισθεί αν πρόσωπα της τελευταίας κατηγορίας ειδικοτήτων («ιστορικοί τέχνης με του-

λάχιστον δωδεκαετή εμπειρία στην επιμέλεια εκθέσεων ή στη διαχείριση συλλογών») μπορούν να συμμετέχουν ως μέλη της επιτροπής στις θέσεις και των δύο ειδικοτήτων των περιπτώσεων α) («Ιστορικοί Τέχνης») και β) («Συντηρητές»).

4. Επί του άρθρου 11

Στο άρθρο 11 προστίθεται άρθρο 378Α στον Ποινικό Κώδικα, και στην παράγραφο 1 ορίζεται ότι: «Όποιος καταστρέφει, βλάπτει, ρυπαίνει, αλλοιώνει με οποιονδήποτε τρόπο τη μορφή ή καθιστά ανέφικτη ή δυσχερή τη χρήση έργου τέχνης ή συλλεκτικού αντικειμένου, το οποίο εκτίθεται ή φυλάσσεται σε κοινόχρηστους χώρους, εσωτερικούς ή εξωτερικούς χώρους του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και μουσείων του Υπουργείου Πολιτισμού ή εποπτευόμενων ή αναγνωρισμένων από αυτό, ή σε οποιονδήποτε χώρο όπου εκτίθενται ή φυλάσσονται τα έργα τέχνης και συλλεκτικά αντικείμενα δυνάμει συμβάσεων μεταξύ των ανωτέρω φορέων και τρίτων, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών και χρηματική ποινή τουλάχιστον δύο χιλιάδων (2.000) ευρώ».

α) Το υλικό αντικείμενο των μορφών συμπεριφοράς που περιγράφονται στην ανωτέρω διάταξη είναι έργο τέχνης ή συλλεκτικό αντικείμενο, ανεξαρτήτως του αν ανήκει στον δράστη, και η ανωτέρω διάταξη εισάγεται στον Ποινικό Κώδικα ως άρθρο 378Α, δηλαδή στο κεφάλαιο των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας. Επειδή τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας συνιστούν προσβολές της ιδιοκτησίας προσώπου διαφορετικού από τον δράστη, το υλικό αντικείμενό τους είναι ξένο πράγμα.

β) Στην προτεινόμενη διάταξη προβλέπεται ενιαίο πλαίσιο ποινής για όλες τις μορφές συμπεριφοράς. Η καταστροφή ή η βλάβη έργου τέχνης ή συλλεκτικού αντικειμένου συνιστούν βαρύτερες προσβολές του οικείου έννομου αγαθού σε σχέση με τη δυσχέραση της χρήσης του.

5. Επί του άρθρου 16

Με το παρόν εισάγεται ειδικό νομοθετικό πλαίσιο επιλογής των προέδρων, προέδρων Δ.Σ., αντιπροέδρων και διευθύνοντων ή εντεταλμένων συμβούλων ν.π.δ.δ. και ν.π.ι.δ. που έχουν συσταθεί και εποπτεύονται από τον Υπουργό Πολιτισμού βάσει ειδικών διατάξεων, η θέσπιση του οποίου αιτιολογείται από τη δυσχέρεια πλήρωσης των θέσεων διοίκησης των φορέων «(...) μετά την ψήφιση του ν. 5062/2023 (...) δεδομένου ότι, αφενός, δεν δύνανται να συνεκτιμηθεί η ειδικότερη εμπειρία των υποψηφίων στο αντικείμενο του φορέα, αφετέρου οι υποψήφιοι πρέπει να αποτελούν πρόσωπα εγγνωσμένου κύρους στο χώρο του πολιτισμού (...)» (βλ. σελ. 27 της Αιτιολο-

γικής Έκθεσης). Περαιτέρω, κατά την παρ. 6 του άρθρου «6. Εκκρεμείς διαδικασίες επιλογής των οργάνων της παρ. 1 κατά τον χρόνο δημοσίευσης του παρόντος νόμου, ανεξαρτήτως της υποβολής ή μη υποψηφιοτήτων, καταργούνται και οι σχετικές θέσεις επαναπροκηρύσσονται εντός έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου».

Επισημαίνεται ότι, κατά γενική αρχή, η πρόσβαση στις θέσεις δημόσιας διοίκησης διέπεται από τους απορρέοντες από την αρχή της ισότητας κανόνες της ισότιμης και αξιοκρατικής μεταχείρισης και, συνεπώς, πρέπει να διενεργείται με αντικειμενική και ουσιαστική αξιολόγηση από τα αρμόδια όργανα, κατά τον λόγο της προσωπικής αξίας και ικανότητας των υποψηφίων. Κατά τη νομολογία, ο κοινός νομοθέτης δεν κωλύεται να παράσχει ακόμη και ευρεία ευχέρεια στα όργανα της διοίκησης όσον αφορά την επιλογή του καταλληλότερου υποψηφίου για την κατάληψη συγκεκριμένης δημόσιας θέσης (βλ. Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας επί του ν. 4055/2012, Παρατήρηση υπ' αριθ. 4, με παραπομπή σε ΣτΕ 1112/2000, και σε Κ. Χρυσόγονο, Σπ. Βλαχόπουλο, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, Αθήνα 2017, σελ. 171).

Εξ άλλου, σημειώνεται ότι σε σχέση με την επιλογή προϊσταμένων οργανικών μονάδων της Δημόσιας Διοίκησης, δημοσίων υπαλλήλων, τακτικών ή επί θητεία, σε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (βλ. σχετ. Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας επί του ν. 4892/2022, Παρατήρηση υπ' αρ. 3), έχει νομολογηθεί ότι «(...) και μετά την προκήρυξη της πληρώσεως της θέσεως και την εκδήλωση με τον τρόπο αυτό της προθέσεως της Διοικήσεως να προχωρήσει στην πλήρωσή της, η υποχρέωσή της για την περάτωση της σχετικής διαδικασίας παύει αν παρεμβληθεί νόμιμο κώλυμα για την ολοκλήρωση της διαδικασίας, όπως στην περίπτωση που επέρχεται μεταβολή του νομοθετικού καθεστώτος που αφορά τα προσόντα των υποψηφίων για την κατάληψη της θέσεως, ή, πολλώ μάλλον, (...) η ριζική μεταβολή της διαδικασίας επιλογής». Περαιτέρω, ότι, ακόμη και υπό την εκδοχή ότι προβάλλεται παραβίαση της αρχής της προστατευόμενης εμπιστοσύνης (λόγω της ματαιώσεως ήδη προκηρυχθείσας διαδικασίας πληρώσεως των θέσεων Προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων), «ο νομοθέτης έχει εκ του Συντάγματος ευρεία ευχέρεια ως προς τη ρύθμιση της οργανώσεως και στελεχώσεως των δημοσίων υπηρεσιών (Σ.τ.Ε. 1758/2019 Ολομ.), καθώς και της διακριβώσεως της ικανότητας των υποψηφίων (Σ.τ.Ε. 157/2016, 3462/2007 επταμ.), και δεν κωλύεται να προβαίνει σε μεταβολή της διαδικασίας επιλογής Προϊσταμένων σε θέσεις ευθύνης (...) αποβλέποντας στην, κατά την εκτίμησή του, καλύτερη εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος, δια της θεσπίσεως ρυθμίσεων διαφορετικών από αυτές που ίσχυαν στο παρελθόν εν σχέσει προς την εν γένει οργάνωση της υπηρεσίας, προς τις οποίες έχουν προσαρμοσθεί και αποβλέπει οι διοικούμενοι, έστω και αν θίγονται υφιστάμενα δικαιώματα ή συμ-

φέροντα αυτών, αρκεί η επιχειρούμενη ρύθμιση να γίνεται κατά τρόπο γενικό, απρόσωπο και αντικειμενικό, τηρουμένης της συνταγματικής αρχής της ισότητας (πρβ. Σ.τ.Ε. 656/2016 Ολομ., 2151/2015 Ολομ., 3354/2013 Ολομ.), ακόμα και αν, λόγω των νεότερων ρυθμίσεων, δεν ολοκληρωθούν ήδη αξιόμενες διαδικασίες επιλογής» (βλ. ΣτΕ [ΟΛ] 511/2024).

Τέλος, για λόγους συντακτικής αρτιότητας, στην παρ. 6 του άρθρου ενδείκνυται να τεθεί κόμμα μετά το ρήμα «καταργούνται» και πριν από τον σύνδεσμο «και».

6. Επί του άρθρου 14

Το άρθρο καθιερώνει την κατηγορία των «ιστορικής σημασίας κινηματογράφων». Ως ιστορικής σημασίας κινηματογράφος νοείται «κάθε ακίνητο εντός του οποίου λειτουργεί κινηματογράφος που είναι λειτουργικά αναπόσπαστα συνδεδεμένος με το όλο ακίνητο και εφόσον: α) έχει χαρακτηριστεί ως μνημείο, λόγω της ιδιαίτερης καλλιτεχνικής σημασίας του, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 6 του Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς (ν. 4858/2021, Α' 220), περί διακρίσεων των ακινήτων μνημείων και του χαρακτηρισμού τους, ή β) έχει καθοριστεί χρήση κινηματογράφου ή έχει χαρακτηριστεί ως διατηρητέα η χρήση κινηματογράφου με αποφάσεις του πρώτου ή του δευτέρου εδαφίου της περ. α) της παρ. 3 του άρθρου 6 του ν. 4067/2012 (Α' 79), αντίστοιχα» (παρ. 1).

Οι ως άνω κινηματογράφοι μπορούν να εγγραφούν στο δημιουργούμενο διά του παρόντος Μητρώο Ιστορικών Κινηματογράφων, κατόπιν αιτήσεως του ιδιοκτήτη ή του μισθωτή του ακινήτου, και τεκμηρίωσης της ιστορικότητας του κινηματογράφου. Για την εγγραφή του δευτέρου εδαφίου εκδίδεται διαπιστωτική πράξη του Υπουργού Πολιτισμού (παρ. 2).

Στους εγγεγραμμένους στο ανωτέρω Μητρώο κινηματογράφους μπορούν να δοθούν οικονομικά κίνητρα, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 48 του Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς, περί οικονομικών κινήτρων (παρ. 3).

Επίσης, θεσπίζονται ορισμένα δικαιώματα υπέρ των μισθωτών τέτοιων ακινήτων. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι, «[γ]ια τους κινηματογράφους της παρ. 1, μετά το πέρας της τελευταίας παράτασης της σύμβασης μίσθωσης, οι εγκατεστημένοι μισθωτές δύνανται να καταθέσουν πρόταση στον εκμισθωτή, για την ανανέωση της υφιστάμενης σύμβασης μίσθωσης ή για τη σύναψη νέας σύμβασης μίσθωσης, η οποία υποβάλλεται εγγράφως στον εκμισθωτή έως τη λύση της σύμβασης μίσθωσης και εξετάζεται πριν από την αποδοχή της πρότασης άλλου ενδιαφερόμενου μισθωτή» (παρ. 4). Περαιτέρω, ορίζεται ότι «[ε]ιδικά για τους κινηματογράφους της περ. α) της παρ. 1,

δύνανται να καθορισθεί χρήση κινηματογράφου ή να χαρακτηριστεί ως διατηρητέα η χρήση κινηματογράφου, σύμφωνα με την περ. α' της παρ. 3 του άρθρου 6 του ν. 4067/2012 και μετά από γνώμη της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού, κατόπιν αιτήματος του ιδιοκτήτη ή του εγκατεστημένου μισθωτή, που συνοδεύεται από εισήγηση του αρμοδίου οργάνου του Υπουργείου Πολιτισμού αναφορικά με την ιδιαίτερη καλλιτεχνική σημασία του κινηματογράφου» (παρ. 5).

Η εισαγωγή των ανωτέρω ρυθμίσεων αιτιολογείται με το σκεπτικό ότι «[ο]ι ιστορικοί κινηματογράφοι δεν συνιστούν απλώς εμπορικά καταστήματα αλλά είναι τοπόσημα και λειτουργούν ως φορείς πολιτιστικής μνήμης, πολιτιστικής προσβασιμότητας και τοπικής ταυτότητας, ενώ εντάσσονται στη διευρυμένη πλέον έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς. Στο πλαίσιο αυτό, τυχόν ελεύθερη υπαγωγή τους στους γενικούς κανόνες της αγοράς των μισθώσεων, σε συνδυασμό με τον [αποκαλούμενο με τον νεολογισμό] αστικό εξευγενισμό (gentrification) και την τουριστικοποίηση, θα απειλήσει ευθέως την εκπλήρωση της πολιτιστικής τους αποστολής, αλλά και την εν γένει επιβίωσή τους. Ενόψει των ανωτέρω, κρίνεται σκόπιμη η πρόβλεψη ειδικών διατάξεων και κριτηρίων για τις μισθώσεις των ιστορικών κινηματογράφων, σε εναρμόνιση με την ευρωπαϊκή πραγματικότητα» (Αιτιολογική Έκθεση, σελ. 17).

Κατά το άρθρο 24 του Συντάγματος, «1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα (...) 6. Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος. Νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας, καθώς και τον τρόπο και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών».

Κατά πάγια νομολογία, με τις διατάξεις αυτές του Συντάγματος «καθιερώνεται ειδικώς, για πρώτη φορά, αυξημένη προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, δηλαδή των μνημείων και λοιπών στοιχείων που προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και συνθέτουν την ιστορική, καλλιτεχνική και εν γένει πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας. Η προστασία της κληρονομιάς αυτής συνίσταται στη διατήρηση στο διηνεκές αναλλοίωτων των παραπάνω μνημείων και κάθε στοιχείου του πολιτιστικού περιβάλλοντος και συνεπάγεται την δυνατότητα επιβολής των αναγκαίων μέτρων και περιορισμών της ιδιοκτησίας, καθώς και της υποχρέωσης των ιδιοκτητών και νομέων να τα αποκαταστήσουν στην αρχική τους μορφή, όταν έχουν φθαρεί από το χρόνο ή άλλες ανθρώπινες ενέργειες ή άλλα περιστατικά. Οι περιορισμοί αυτοί, που ρυθμίζονται αποκλειστικά από το άρθρο 24 του Συντάγματος

τος, μπορεί να έχουν ευρύτερο περιεχόμενο από τους γενικούς περιορισμούς της ιδιοκτησίας που επιτρέπει το άρθρο 17 του Συντάγματος (ΣΕ 1097/87 Ολομ., 4284/99, 2602/2000 κ.ά.). Όταν οι περιορισμοί αυτοί δεσμεύουν ουσιαστικά την ιδιοκτησία κατά τον προορισμό της, χάριν της προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος, δημιουργούν δικαίωμα αποζημιώσεως ευθέως εκ του άρθρου 24 παρ. 6 του Συντάγματος, την έκταση του οποίου θα καθορίσει το αρμόδιο διοικητικό δικαστήριο, ανεξαρτήτως αν έχει εκδοθεί ο ειδικός νόμος που προβλέπει η διάταξη αυτή» (ΣΤΕ 1455/2004). «Τα αρμόδια όργανα του Κράτους οφείλουν να προβαίνουν σε θετικές ενέργειες για την αποτελεσματική διαφύλαξη των αγαθών αυτών και, ειδικότερα, να λαμβάνουν τα απαιτούμενα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα (ατομικού ή κανονιστικού χαρακτήρα), παρεμβαίνοντας στον αναγκαίο βαθμό στην οικονομική ή άλλη ατομική ή συλλογική δραστηριότητα. Η ως άνω προστασία έχει προληπτικό και κατασταλτικό χαρακτήρα, στην τελευταία δε περίπτωση περιλαμβάνει την υποχρέωση άρσης της προσβολής του πολιτιστικού μνημείου και αποκατάστασης της προστατευόμενης μορφής του (...). Επομένως, κάθε επέμβαση επί ή πλησίον αρχαίου ή νεωτέρου μνημείου πρέπει κατ' αρχήν να αποβλέπει στην προστασία και ανάδειξη αυτού, να ενεργείται δε ενόψει των ιδιαιτέρων χαρακτηριστικών του και επί τη βάση των δεδομένων της αρχαιολογικής επιστήμης, απαγορευόμενων επεμβάσεων και χρήσεων μη συμβατών προς την κατά προορισμό χρήση του μνημείου και του περιβάλλοντος αυτό χώρου (...)» (ΣΤΕ 761/2024). Έχει κριθεί, μάλιστα, ότι «όταν αποδεδειγμένα υπάρχει πληροφόρηση των αρμοδίων κατά περίπτωση οργάνων όσον αφορά την επικινδυνότητα διατηρητέου κτηρίου, γεννάται υποχρέωση άσκησης ελέγχου και διενέργειας αυτοψιών επ' αυτού και, εφόσον συντρέχει περίπτωση, στοιχειοθετείται υποχρέωση διενέργειας συγκεκριμένων εργασιών αποκατάστασης των αρχιτεκτονικών στοιχείων του, με μέριμνα του ιδιοκτήτη, καταρχήν, ή της Διοίκησης, υπό τις τασσόμενες στον νόμο προϋποθέσεις)» (ΣΤΕ 2043/2025).

Στο πλαίσιο αυτό, είναι δυνατός ο χαρακτηρισμός ορισμένων ακινήτων ως μνημείων κατ' εφαρμογή του ν. 4858/2021 (Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς), όπως επίσης ο χαρακτηρισμός μίας χρήσης ως διατηρητέας δυνάμει του ν. 4067/2012 (Νέος Οικοδομικός Κανονισμός). Ο χαρακτηρισμός της χρήσης ενός ακινήτου ως διατηρητέας επιτρέπεται ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία στο ακίνητο υπήρχαν κτήρια, συνδεδεμένα με τη χρήση αυτή, τα οποία έχουν κατεδαφισθεί, «γιατί με αυτές τις διατάξεις επιδιώκεται κατά κύριο λόγο η διατήρηση της χρήσης και μόνον, ανεξάρτητα από τα συγκεκριμένα κτίρια ή εγκαταστάσεις» (ΣΤΕ 1510/2017, επί του προϊσχύσαντος

Γ.Ο.Κ., ν. 1577/1985).

Ο χαρακτηρισμός ακινήτων ως μνημείων συνεπάγεται την υπαγωγή τους σε ειδικό προστατευτικό καθεστώς, εν όψει του σκοπού που επιδιώκεται με τον εν λόγω χαρακτηρισμό, δηλαδή της διηνεκούς προστασίας τους ως στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς (βλ. ΣτΕ 1798/2018, επί του προϋσχύσαντος ν. 3028/2002). Ειδικότερα, ο χαρακτηρισμός ενός ακινήτου ως μνημείου συνεπάγεται γενική απαγόρευση επεμβάσεων που δύνανται να επιφέρουν με άμεσο ή έμμεσο τρόπο καταστροφή, βλάβη, ρύπανση ή αλλοίωση της μορφής του, και ενίοτε ειδικούς όρους και περιορισμούς δόμησης ή χρήσης, προκειμένου να μην αλλοιώνονται τα στοιχεία που συντείνουν στον χαρακτηρισμό του ακινήτου ως διατηρητέου (βλ. άρθρο 10 του ν. 2858/2021). Επίσης, ο χαρακτηρισμός μίας χρήσης ως διατηρητέας συνεπάγεται την απαγόρευση αλλαγής χρήσης του εν λόγω ακινήτου (βλ. άρθρο 6 του ν. 4067/2012).

Δοθέντος ότι επιβάλλονται θεμιτοί, κατ' αρχήν, εν όψει της συνταγματικής επιταγής για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, περιορισμοί στο δικαίωμα της ιδιοκτησίας, οι σχετικές αποφάσεις πρέπει να είναι ειδικώς αιτιολογημένες. Η αιτιολογία αυτή μπορεί να προκύπτει από τις προβλεπόμενες εκθέσεις των αρμόδιων οργάνων και από τα λοιπά στοιχεία του φακέλου, πρέπει δε να περιλαμβάνει περιγραφή, κατά τρόπο ειδικό και συγκεκριμένο, των στοιχείων τα οποία ανάγονται, κατά την ανέλεγκτη κατά τα λοιπά σχετική κρίση της Διοίκησης, σε θεμιτά κριτήρια, η συνδρομή των οποίων στην συγκεκριμένη περίπτωση επιβάλλει τον σχετικό χαρακτηρισμό. Εξ άλλου, «με δεδομένο ότι οι κρίσιμες διατάξεις αποβλέπουν στην εξυπηρέτηση εννόμου αγαθού δημοσίου συμφέροντος, κατά τον χαρακτηρισμό δεν εξετάζεται η έκταση των οικονομικών συνεπειών που ενδέχεται να προκληθούν στους ενδιαφερόμενους (...)» (ΣτΕ 1614/2024). Περαιτέρω, επί χαρακτηρισμού χρήσεως ως διατηρητέας κατά τις ανωτέρω διατάξεις δεν απαιτείται κλήση του ενδιαφερομένου σε ακρόαση σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος, γιατί η κρίση περί της συνδρομής των νόμιμων προϋποθέσεων και περί του ενδεδειγμένου του χαρακτηρισμού διαμορφώνεται βάσει αντικειμενικών δεδομένων, μη συνδεόμενων με υποκειμενική συμπεριφορά του ενδιαφερομένου, η επί της οποίας προηγούμενη ακρόαση να επιδρά στην κρίση της Διοικήσεως (βλ. ΣτΕ 1455/2004, επί του προϋσχύσαντος Γ.Ο.Κ., ν. 1577/1985). Ανάκληση της πράξης χαρακτηρισμού ενός ακινήτου ως μνημείου είναι δυνατή, εφόσον διαπιστωθεί αιτιολογημένα έλλειψη των νόμιμων προϋποθέσεων ή πλάνη περί τα πράγματα (βλ. άρθρο 6 παρ. 9 του ν. 4858/2021. Πρβλ. και προϋσχύσασα νομοθεσία, παρ. 9 του άρθρου 6 του ν. 3028/2002, ως προς την οποία έχει κριθεί ότι «[κατά την έννοια αυτής της διάταξης,] που απηχεί νομολογιακό κανόνα, ο οποίος διαμορφώ-

θηκε κατά την ερμηνεία των διατάξεων του ν. 1469/1950 «περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενεστέρων του 1830», εν όψει του σκοπού που επιδιώκεται με τον χαρακτηρισμό κτιρίου ως μνημείου, δηλαδή της διηνεκούς προστασίας του ως στοιχείου της πολιτιστικής κληρονομιάς, η ανάκληση της πράξης χαρακτηρισμού του, η οποία (πράξη χαρακτηρισμού) συνεπάγεται την υπαγωγή του σε ειδικό προστατευτικό καθεστώς, καθώς και η έκδοση πράξης μερικού ή ολικού αποχαρακτηρισμού του, που έχουν ως αποτέλεσμα την έξοδό του από το ανωτέρω καθεστώς, επιτρέπεται μόνο αν διαπιστωθεί αιτιολογημένα, ύστερα από νέα γνωμοδότηση του αρμόδιου Συμβουλίου, ότι ο χαρακτηρισμός είχε γίνει χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις του νόμου ή ότι εμφιλοχώρησε πλάνη περί τα πράγματα» (ΣτΕ 2198/2016).

Κατά τη νομολογία, κατά τα άρθρα 1 και 5 του ν. 1469/1950, μπορούσαν να υπαχθούν στο ειδικό καθεστώς προστασίας του άρθρου 52 του ν. 5351/1932 περί αρχαιοτήτων, αφενός μεν οικοδομήματα και μνημεία μεταγενέστερα του έτους 1830, χαρακτηριζόμενα ως «έργα τέχνης χρήζοντα ειδικής προστασίας» (άρθρο 1), αφετέρου δε ιστορικοί τόποι και κτίσματα νεότερα του έτους 1830 με «ιστορικήν σπουδαιότητα» (άρθρο 5). «Κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, ως ιστορικός τόπος ή κτίσμα με ιστορική σπουδαιότητα νοείται όχι μόνο ο τόπος ή το κτίσμα στους οποίους έλαβαν χώρα εθνικής ή πολιτικής σημασίας ιστορικά γεγονότα, αλλά και οι διασώζοντες τη μνήμη πολιτιστικών γεγονότων ή συνηθειών (...)» (ΣτΕ 1333/2013). Ειδικότερα σε σχέση με τον χαρακτηρισμό ενός κινηματογράφου ως διατηρητέου μνημείου, έχει γίνει δεκτό ότι «η βιωσιμότητα του κινηματογράφου δεν αποτελεί απαραίτητο κατά το νόμο κριτήριο για τον χαρακτηρισμό του ως διατηρητέου μνημείου, και αφετέρου διότι η ενδεχόμενη πραγματική κατάσταση μη λειτουργίας του δεν συνεπάγεται αντικειμενική αδυναμία επαναλειτουργίας θερινού κινηματογράφου στο χώρο αυτό (...)» (βλ. ΣτΕ 1333/2013).

Εξ άλλου, στον ιδιοκτήτη ακινήτου επί του οποίου επιβλήθηκαν δυσμενείς όροι προς όφελος των πολιτιστικών στοιχείων, με συνέπεια τον περιορισμό ή τη στέρηση της χρήσης του, μπορεί να αναγνωρισθεί αποζημίωση (βλ. άρθρο 18 του ν. 4858/2021, κατά το οποίο, σε περίπτωση ουσιώδους προσωρινού ή οριστικού περιορισμού ή ουσιώδους προσωρινής ή οριστικής στέρησης της κατά προορισμό χρήσης του ακινήτου, καταβάλλεται αποζημίωση, κατόπιν σχετικής αιτήσεως του ενδιαφερομένου, γνωμοδότηση από αρμόδια επιτροπή και έκδοση σχετικής υπουργικής απόφασης).

Υπό το φως των ανωτέρω, σημειώνονται τα ακόλουθα:

Στην παρ. 2 ορίζονται οι κατηγορίες των κινηματογράφων οι οποίοι νοού-

νται ως «ιστορικής σημασίας». Παρατηρείται, καταρχάς, ότι στην κατηγορία των ιστορικής σημασίας κινηματογράφων μπορούν να υπαχθούν, κατά τη διατύπωση της διάταξης, ακίνητα εντός των οποίων ήδη λειτουργεί κινηματογράφος. Επομένως, δεν καταλαμβάνονται ακίνητα κηρυγμένα ως μνημεία, στα οποία σήμερα δεν λειτουργεί κινηματογράφος. Καταλαμβάνονται κινηματογράφοι χαρακτηρισμένοι ως ακίνητα μνημεία δυνάμει του άρθρου 6 του ν. 4858/2021, οι οποίοι θεωρούνται πολιτιστικά αγαθά λόγω της ιδιαίτερης καλλιτεχνικής σημασίας τους, μετά από σχετική απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού, ακίνητα με χρήση κινηματογράφου, και ακίνητα με χρήση κινηματογράφου χαρακτηρισμένη ως διατηρητέα κατ' εφαρμογή της παρ. 3 του άρθρου 6 του ν. 4067/2012, μετά από απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας ή του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, στο πλαίσιο της προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Επίσης, δεν περιλαμβάνονται, κατά το γράμμα της διάταξης, ακίνητα ή τμήματα κτηρίων χαρακτηρισμένα ως διατηρητέα. Όπως έχει σχετικά νομολογηθεί, «(...) η κατά το άρθρο 24 παρ. 1 και 6 του Συντάγματος επιταγή προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς υλοποιείται από τον κοινό νομοθέτη αφενός με τις διατάξεις του αρχαιολογικού νόμου (ν. 4858/2021 "Κύρωση Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς", Α' 220), αφετέρου, πλην άλλων, με τον πολεοδομικό σχεδιασμό, που προβλέπεται από τις διατάξεις για την πολεοδομική οργάνωση των πόλεων και των οικισμών της Χώρας. Οι ρυθμίσεις περί του χαρακτηρισμού και της προστασίας των πολιτιστικών αγαθών που προβλέπονται από την αρχαιολογική και την πολεοδομική νομοθεσία αντιστοίχως είναι διακεκριμένες, οι δε αντίστοιχοι χαρακτηρισμοί χωρούν επί τη βάσει διαφορετικών κριτηρίων (...), οι διαδικασίες όμως αυτές αποτελούν εκφάνσεις του κοινού, επιτασσόμενου από το Σύνταγμα, σκοπού της αποτελεσματικής προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς (...)» (ΣτΕ 2043/2025).

Περαιτέρω, μεταξύ των ιστορικής σημασίας κινηματογράφων ορίζεται η κατηγορία των ακινήτων εντός των οποίων λειτουργεί κινηματογράφος, εφόσον «έχει καθοριστεί χρήση κινηματογράφου» (παρ. 1 περίπτωση β)). Επειδή εκ μόνης της λειτουργίας ενός ακινήτου ως κινηματογράφου δεν συνάγεται η ιστορικότητά του, για λόγους ακριβολογίας, προσήκει ενδεχομένως αναδιατύπωση της φράσης «1. Ως ιστορικής σημασίας κινηματογράφος νοείται κάθε ακίνητο εντός του οποίου λειτουργεί κινηματογράφος που είναι λειτουργικά αναπόσπαστα συνδεδεμένος με το όλο ακίνητο και εφόσον: α) (...), ή β) έχει καθοριστεί χρήση κινηματογράφου ή (...)».

Εξ άλλου, στην παρ. 2 προβλέπεται σύσταση Μητρώου Ιστορικών Κινηματογράφων, όπου εγγράφονται ακίνητα με διαπιστωτική πράξη του αρμόδιου

υπουργού, κατόπιν αιτήσεως του μισθωτή ή του ιδιοκτήτη του ακινήτου, και τεκμηρίωσης της ιστορικότητας του κινηματογράφου βάσει κριτηρίων που θα ορισθούν με υπουργική απόφαση. Η εγγραφή αποβλέπει αποκλειστικώς στην παροχή οικονομικών κινήτρων σύμφωνα με το άρθρο 48 παρ. 2 του ν. 4858/2021, και δεν φαίνεται να συνδέεται με τον χαρακτηρισμό ενός κινηματογράφου ως μνημείου ή της χρήσης του ως διατηρητέας (βλ. παρ. 2 και 3 του νομοσχεδίου).

Περαιτέρω, στην παρ. 5 προβλέπεται η δυνατότητα καθορισμού χρήσης κινηματογράφου ή χαρακτηρισμού ως διατηρητέας της χρήσης κινηματογράφου σε κινηματογράφους της περ. α) της παρ. 1 (κινηματογράφοι χαρακτηρισμένοι μνημεία), σύμφωνα με την περ. α' της παρ. 3 του άρθρου 6 του ν. 4067/2012, μετά από γνώμη της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού, κατόπιν αιτήματος του ιδιοκτήτη ή του εγκατεστημένου μισθωτή, που συνοδεύεται από εισήγηση του αρμόδιου οργάνου του Υπουργείου Πολιτισμού ως προς την ιδιαίτερη καλλιτεχνική σημασία του κινηματογράφου. Για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και της αντιμετώπισης των συνεπειών σε άλλα συνταγματικώς προστατευόμενα αγαθά, ιδίως στην ατομική ιδιοκτησία, η οποία, κατ' ανάγκη, περιορίζεται, πρέπει οι σχετικές πράξεις να είναι αιτιολογημένες, περιλαμβάνοντας στοιχεία, τα οποία δικαιολογούν σε κάθε επιμέρους περίπτωση τον χαρακτηρισμό. Επίσης, για λόγους εφαρμογής της διάταξης και στο πλαίσιο της σχετικής εξουσιοδοτικής διάταξης του άρθρου 18, θα ήταν χρήσιμο να προσδιορισθεί πληρέστερα το αντικείμενο της γνώμης της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού, σε σχέση ιδίως με την επίσης προβλεπόμενη εισήγηση του αρμόδιου οργάνου του Υπουργείου Πολιτισμού ως προς την ιδιαίτερη καλλιτεχνική σημασία του κινηματογράφου.

7. Επί του άρθρου 18

Κατά τα οριζόμενα στη διάταξη, «[μ]ε απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού καθορίζονται: α) τα ειδικότερα κριτήρια τεκμηρίωσης της ιστορικότητας των κινηματογράφων, β) η διαδικασία ένταξης στο μητρώο της παρ. 2 του άρθρου 14, γ) οι αρμόδιες υπηρεσίες ή τα όργανα που συμμετέχουν στην αξιολόγηση, δ) ο τύπος και το περιεχόμενο της βεβαίωσης εγγραφής στο μητρώο της παρ. 2 του άρθρου 14 και ε) κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου 14».

Για λόγους σαφήνειας και εφαρμογής της διάταξης χρήσιμη θα ήταν προσθήκη διευκρίνισης στην περίπτωση α), ότι η περίπτωση αφορά την εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 14. Για τους ίδιους λόγους, χρήσιμη θα ήταν διευκρίνιση στην περίπτωση γ) ως προς το ποια αξιολόγηση νοείται, δοθέντος ό-

τι θα μπορούσε να αφορά τόσο στην παρ. 2 του άρθρου 14, όπου απαιτείται τεκμηρίωση της ιστορικότητας ενός κινηματογράφου προκειμένου να ενταχθεί αυτός στο Μητρώο Ιστορικών Κινηματογράφων, όσο και στην παρ. 5 του άρθρου 14, όπου συντάσσεται εισήγηση από το αρμόδιο διοικητικό όργανο όσον αφορά την τεκμηρίωση της ιδιαίτερης καλλιτεχνικής σημασίας ενός κινηματογράφου, προκειμένου να καθορίζεται χρήση κινηματογράφου ή να χαρακτηρίζεται διατηρητέα η χρήση κινηματογράφου επί ακινήτων λειτουργικώς αναπόσπαστα συνδεδεμένων με μνημεία.

Αθήνα, 27 Ιανουαρίου 2026

Οι εισηγήτριες
Αθανασία Διονυσοπούλου
Επίκουρη Καθηγήτρια της Νομικής
Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών
Επιστημονική Συνεργάτις
Γεωργία Μακροπούλου
Επιστημονική Συνεργάτις

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής
Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών